

**SPOMEN-KNJIGA
»PRVE RIJEČKE HRVATSKE
GIMNAZIJE«**

Otok Krk je u svim decenijama imao mnogo inteligencije. Bilo ih je svih zvanja: svećenika, liječnika, pravnika, ekonomista, prosvjetnih radnika, agronoma itd. Tom velikom broju inteligencije Krk ima zahvaliti sretnoj okolnosti što je uvijek bio okružen gimnazijama. Njegovi su sinovi polazili gimnaziju u Senju, Rijeci, Sušaku, Pazinu i Puli. Najvažniju je ulogu odigrala riječka gimnazija na kojoj se školovalo mnogo obočana i kada je radila u zapadnom (mađarskom) dijelu toga grada i onda kada je preseljena u istočni dio Rijeke (sušački) i poslije rata kada je — pored gimnazije u istočnom dijelu obnovljen rad gimnazije i u zapadnom dijelu grada. Njezini su učenici bili poznati znanstvenici s otoka Krka — Ivan Črnčić, Ivan Milčetić, Vinko Premuda i drugi, a dala je i nekoliko desetina vrijednih ljudi raznih zanimanja.

Ako uzmemo u ruke »Spomenknjigu Prve riječke hrvatske gimnazije 1627—1965«, koju je ta ustanova izdala u povodu 20-godišnjice oslobođenja Rijeke i 20-godišnjice obnovljenog rada, saznat ćemo i njezin zanimljivi historijat i niz pojedinosti iz njenog stoljetnog života i razvoja. U knjizi (str. 117 i nekoliko desetaka fotografija) je iza uvodne riječi direktora gimnazije M. Pećanića dan historijat tog zavoda (V. Antić), ocrtan je I. Mažuranić, đak ove škole (D. Babić), govori se o prvim poslijeratnim godinama (J. Perišić i V. Grbac), o društvenom samoupravljanju (Ž. Kamenar), o slobodnim aktivnostima (K. Vlašić), o muzičkoj umjetnosti (V. Fajdetić), o proizvodnom radu (R. Kriletić), o radu omladinske organizacije u gimnaziji (D. Barak), nekadašnji (S. Lukež, N. Fabrio, V. Valković, M. Dorčić) i sadašnji učenici govore o svome školovanju u ovoj prosvjetnoj ustanovi. Ovdje nailazimo i na pjesnička ostvarenja i literarne grupe, kao i na popise nekadašnjih i sadašnjih učenika, nastavnika i direktora.

Gimnaziju su osnovali Isusovci 1627. godine. Do godine 1848. nastavni je jezik bio latinski. Škola je u početku imala 6 razreda a kasnije 8 razreda. Godine 1726. osnovan je filozofski a 1728. i teološki fakultet. Rijeka je već tada postala fakultetski grad, dakle prije 241 godinu. Isusovci su vodili školu i bili isključivo profesori do 1773, kad su bili potjerani iz Rijeke. Među njima je bilo profesora naše narodnosti.

God. 1848. predaje se na školi hrvatski jezik. Budi se narodni duh koji omladini podižu mnogi profesori a među njima osobito poznati nam Frane Kurelac.

Godine 1896. Mađari uzimaju vlast na Rijeci i hoće pomoću škole odnaroditi stanovništvo Rijeke. Stoga, iste godine sele Hrvatsku gimnaziju iz Rijeke na Sušak, koju do danas pohađaju sinovi i kćeri Istre, Hrvatskog primorja i Gorskog kotara. Ta je gimnazija na Sušaku odgojila našu inteligenciju u narodnom i naprednom duhu. Na njoj se grupirala Hrvatska Napredna Omladina koja je bila veliki pobornik osnivanja Jugoslavije 1918. godine a kasnije davala i svoje živote u borbi protiv okupatora i stvaranja nove federativne Jugoslavije.

Godina 1945. donijela nam rađanje, odnosno uspostavljanje, Riječke gimnazije. Obuka je na njoj započela 15. listopada uz veliko oduševljenje a i pregaranje nastavnog kadra i samih učenika. Čitajući »Spomenknjigu« gimnazije, u kojoj ima petnaest značajnih radova profesora i bivših đaka, zadivljuje nas uspjeh koji je polučila do danas.

Rijeka, grad na Rječini, grad burne prošlosti i velikog ekonomskog razvitka, grad naglog prosperiteta, ima danas dvije hrvatske gimnazije: Prvu na Rijeci i Drugu na Sušaku. Obadvije vuku kontinuitet od one Prve iz 1627. godine, dakako uz stanovito razdoblje prekida. Te su nam gimnazije dale plejadu velikih ljudi, rođenih ovdje na moru, na našem kršu. Da ih se sjetimo bar nekoliko: braća Ivan i Antun Mažuranić, Gašpar Kombol, Vinko Pacel, Janez Trdina, Tadija Smičiklas, Ivan Rabar, Rudolf Strohal, Hugo Badalić, Marijan Deren-

čin, Ivan Dežman, Vjekoslav Spinčić, Antun Tendor, Matko Mandić, Matko Laginja, Andrija Mohorović i mnogi ostali naši prosvjetni, kulturni i politički radnici.

SPOMENICA GIMNAZIJE »MIRKO LENAC« U RIJECI

Rijetki su slučajevi u nas, naročito u povijesti našega školstva, da prosvjetna institucija pored neophodnih svojih mijena uvjetovanih raznovrsnim društvenim čimbenicima, mijenja i samo mjesto svoga djelovanja.

Kraljevska velika gimnazija, hrvatska škola što je 1896. godine premještena na zahtjev mađaronskih i talijanskih krugova u Rijeci u novu zgradu koja je za nju izgrađena na Sušaku, proslavlja 70-godišnjicu svoga rada u svom novome sjedištu 1966. godine, objavljivanjem spomen-knjige koja je imala za cilj da što vjernije ocrta lik i sažme postignuća ove ustanove kroz stoljeća njezina opstojanja i niza desetljeća rada u Sušaku. Dva rada koja u ovoj knjizi imaju središnje mjesto daju detaljniju prikazbu historijata ove ustanove. Prof. Vinko Grbac obrađuje sedamdeset godišnje djelovanje gimnazije u Sušaku dajući nam odrednice promatranoga razdoblja ne samo u uskim okvirima njene pedagoške prakse već u sveukupnosti društvene zbilje u kojoj je djelovala. »Zabana Khuena«, «Đački štrajk 1912. godine«, »Gimnazija u prvom svjetskom ratu«, »Rad omladinskih udruženja«, »Djelovanje napredne školske omladine«, te »Nakon oslobođenja — od 1945. do sada«, neki su od rječitih međunaslova ovoga rada. Vinko Antić, »Škola požrtvovnih profesora i valjanih učenika«, donosi podatke o zapaženijim ličnostima koji su ostavili traga na području humanističkih i prirodnoznanstvenih studija ili općenito povijesti Hrvatske a službovali su u riječko-sušačkoj gimnaziji ili su pak u njoj odgajani. Govori npr. o Jurju Habeliću, najplodni-

Grad Rijeka može se s pravom dičiti što ima već punih 344 godina svoje školstvo i što je treća u Hrvatskoj po starosti školstva.

Nikola Marulić

jem kajkavskom piscu 17. stoljeća među prvim članovima profesorskog zbora od osnutka gimnazije; u ovom su vijeku đaci, a kasnije i profesori ove gimnazije, Mihovil Kombol i Antun Barac a poznati hrvatski filolog i današnji predsjednik Matice hrvatske Ljudevit Jonke radio je na ovoj gimnaziji nekoliko godina (1933—1940).

Za Krčane je zanimljiv prilog prof. Ivana Ivančića koji iznosi mnoga imena đaka (posebno ona viđenija) ove gimnazije porijeklom iz Istre, s Cresa, Krka i Lošinja u razdobljima od školske godine 1892/93. do 1945/46.

Od važnijih odjeljaka spomen-knjige spominjemo još »Nizove koji govore mnogo« s popisom profesora, nastavnika, administrativnog i tehničkog osoblja gimnazije od 1896. do 1966., te poimence izredanih 70 generacija maturanata ove škole. Odjeljak »Na velikom valu pokreta« donosi dva rada o skojevskim organizacijama u predratno i ratno doba na gimnaziji iz pera Dušana Rapoteca i Mladena Šoića. »Mnogu je grud pogodilo zrno« evocira uspomene na profesora Vladimira Švalbu-Vida, Franju Paravića-Bobija, Vinka Benca, palih u NOB-i.

Niz prigodnih radova našlo je mjesta u odjeljcima »Sjećanja i uspomene« (Tu je i sažet prikaz života i rada Ivana Matetića Ronjgova od Vinka Bujana) te u posljednjem koji je naslovljen epigrafom »Kraj je ovo, gdje kamen na kamenu raste, ljudi na kamenju žive i za nj umiru« što uz crtice Ljube Pavešića i Frana Volarića te pjesmu Nikole Polića »Kadetima sušačke gimnazije palim u borbi za bratstvo i jedinstvo« donosi i pregršt prigodnih stihova učenika ove gimnazije.

Oskar Kisić

**Spomenica
gimnazije »Čedo Žic«
u K r k u
1921 - 1971**

**K R K
1971**

KRČKI ZBORNIK

POVIJESNOG DRUŠTVA OTOKA KRKA
PODRUŽNICE POVIJESNOG DRUŠTVA HRVATSKE

SVEZAK 3

Urednički odbor:

dr BRANKO FUČIĆ

PETAR STRČIĆ (glavni urednik)

RIKARD ŽIC

RUDOLF ŽIC

Urednik ovog sveska:

FRANJO MATEJČIĆ

Slika na koricama:

ANTON DEPOPE (Motiv grba grada Krka)